

**О.В. Мазуренко, канд. екон. наук, провідний наук. співробітник
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»**

ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ГАЛУЗІ СКОТАРСТВА

Розглянуто інноваційні аспекти забезпечення соціально-економічної ефективності галузі скотарства. Встановлено, що для підвищення соціально-економічної ефективності скотарства відбувається за наявності організованої та ефективної інноваційної системи галузі, яка охоплює широке коло учасників процесу створення і освоєння нововведень з комплексним забезпеченням інноваційного процесу.

Для підвищення соціально-економічної ефективності вітчизняного скотарства необхідний інноваційний розвиток, який вимагає техніко-технологічної переорієнтації виробництва продукції, підвищення рівня кваліфікації працівників галузі, створення діючої інноваційної інфраструктури. У цих обставинах стає пріоритетною концентрація ресурсів держави та бізнесу на передових наукових напрямках та інноваційних технологіях, які забезпечують підвищення соціально-економічної ефективності вітчизняного скотарства, прискорення темпів економічного та соціального зростання, освоєння перспективних ринкових ніш.

Ключові слова: ефективність, скотарство, інновації, інноваційний розвиток.

Постановка проблеми. Завдяки впровадженню інновацій економічне зростання в розвинених країнах перетворилося на стійку тенденцію, що створило умови для значного підвищення рівня життя населення. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання оцінки внеску розвитку в забезпечення економічного зростання і виявлення механізму впливу інновацій на приріст обсягу виробництва з метою розробки раціональної стратегії реалізації інноваційного потенціалу для підвищення конкурентоспроможності економіки. В умовах української економіки освоєння досягнень науково-технічного прогресу і проведення грамотної технологічної та інноваційної політики розглядається як один з

найважливіших шляхів подолання кризи та нормалізації функціонування реального сектора економіки.

Аналіз останніх досліджень. Окремі аспекти впровадження інновацій у сільськогосподарське виробництво досліджували А.Ф. Бондаренко, А.Н. Бузні, О.Б. Бутнік-Сіверський, М.І. Кісіль, О.В. Крисальний, М.Ф. Кропивко, О.А. Лапко, М.І. Лобанов, П.М. Музика, П.Т. Саблук, М.А. Садиков, С.В. Шолудченко та інші науковці.

Мета дослідження. Розглянути інноваційні аспекти забезпечення соціально-економічної ефективності галузі скотарства.

Виклад основного матеріалу. Динамічний розвиток будь-якої соціально-економічної системи, у тому числі і сільського господарства, можливий лише на основі широкого впровадження інновацій, які є основним фактором, що впливає на якість відтворювальних процесів в галузі. Більшість науковців трактують інновації у сільському господарстві як постійно діючий процес вдосконалення техніки, технології, організації та управління виробництвом на основі досягнень науки з метою підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності виробленої продукції або послуг на внутрішньому та світовому ринках, забезпечення умов розширеного відтворення галузі та якісного економічного росту.

Інноваційний розвиток ґрунтується на постійному розширенні знань законів розвитку природи і суспільства. Його основою є наука, яка створює нові потенційні джерела для підвищення суспільної продуктивності праці і розвитку техніки. У свою чергу, потреби розвитку матеріального виробництва служать джерелом розвитку науки. Інноваційна діяльність є складною і багатофакторною, особливо в сільському господарстві, специфіка якого не дозволяє гарантувати швидку віддачу вкладених ресурсів, а високі виробничо-фінансові ризики, характерні для аграрної сфери, вимагають розробки адекватних механізмів державної підтримки фундаментальної і прикладної науки з орієнтацією на впровадження наукових розробок у сільське господарство.

Процес інноваційної діяльності складається з різних етапів і стадій: від зародження ідеї, проведення дослідження до розробки конкретного нововведення, апробації його і освоєння безпосередньо у виробництві на кожному окремо взятому підприємстві. Перед масовим поширенням і серійним випуском принципово нової техніки, використанням нових порід тварин та інших нововведень їх необхідно випробувати в реальних умовах роботи сільськогосподарського підприємства в тестовому режимі.

Даний етап необхідний для того, щоб найбільш достовірно визначити ефект і корисність конкретного нововведення і уникнути невдач на подальших етапах впровадження інноваційного продукту (рис. 1).

Всі етапи інноваційної діяльності в галузі скотарства вимагають значних фінансових і трудових витрат. Проте, якщо нововведення виправдає себе – буде отриманий соціально-економічний ефект у вигляді додаткового доходу, або економії витрат за рахунок оптимізації виробничого процесу. Інноваційний розвиток скотарства в значній мірі залежить від стану, розмірів і налагодженості впроваджувальної сфери, так як лише прямий зв'язок між науковими установами та безпосередньо сільськогосподарськими товаровиробниками, які займаються вирощуванням ВРХ та виробництвом молока, може забезпечити оперативність і високу ефективність.

Освоєння новітніх технологій сільськогосподарськими підприємствами поступово створює умови для прискорення інноваційного розвитку скотарства. При цьому у виробництві отримують певний ефект від освоєння інновацій, що виражається в додатковому виході продукції або скорочення питомих витрат.

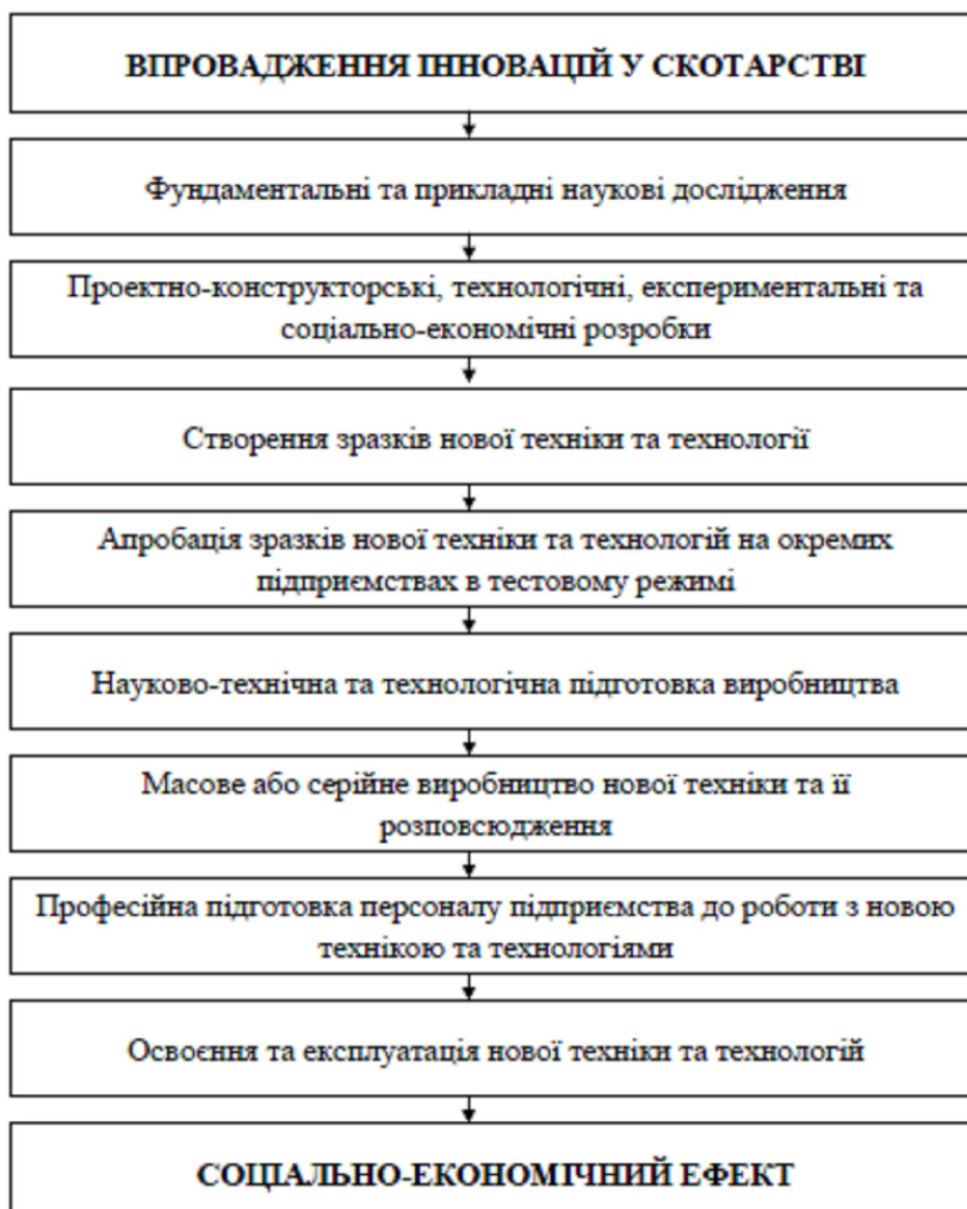

Рис. 1. Етапи розробки та впровадження інновацій у скотарстві*

* Джерело: розробки автора

В якості критеріїв ефективності впровадження інновацій у скотарстві можна розглядати: ступінь новизни розробки та її відповідність світовому рівню, збільшення обсягів виробництва, підвищення продуктивності праці, поліпшення якості та забезпечення екологічної безпеки продукції, зростання конкурентоспроможності та створення умов розширеного відтворення галузі. Важливо комплексно оцінювати всі складові економічного ефекту інноваційного розвитку, включаючи соціальну і екологічну складові.

Серед інноваційних факторів підвищення соціально-економічної ефективності скотарства можна виділити: техніко-технологічні, біологічні, соціальні, екологічні та організаційно-економічні групи (рис. 2), пріоритетними серед яких є техніко-технологічні та біологічні чинники, що визначають вибір породи ВРХ, комплексу технічних засобів для реалізації інноваційних технологічних процесів і впливають на рівень соціально-економічної ефективності та конкурентоспроможності виробництва продукції.

Дія визначених та охарактеризованих груп інноваційних факторів у скотарстві, які містять різні його напрямки, повинна, як правило, відбуватися в комплексі і безпосередньому зв'язку.

Комплексне взаємодія всіх зазначених чинників сприятиме планомірному підвищенню ефективності в галузі.

Успішна реалізація інноваційного підходу до підвищення соціально-економічної ефективності скотарства вимагає докорінного удосконалення управління науковою діяльністю в галузі в напрямку створення більш сприятливого інвестиційного клімату на основі раціонального поєднання державного фінансування науки з розвитком інноваційного підприємництва в галузі.

Висновки. Скотарство є важливою галуззю тваринництва, де виробляються незамінні та необхідні для людини продукти харчування. Скотарство забезпечує цілорічну зайнятість значної частини економічно активного сільського населення і, тим самим, сприяє збереженню сільських населених пунктів.

Однак сьогодні скотарство продовжує залишатися однією з найбільш депресивних галузей сільського господарства. Таке положення може серйозно загрожувати продовольчій безпеці країни, оскільки на даному етапі товаровиробники галузі не в змозі подолати імпортозалежність вітчизняного ринку молока та яловичини.

Для вирішення проблем підвищення соціально-економічної ефективності, вітчизняному скотарству потрібна техніко-технологічна переорієнтація виробництва, підвищення рівня кваліфікації працівників галузі, створення ефективної інноваційної інфраструктури, що неможливо без розвитку інноваційного розвитку.

Рис. 2. Інноваційні фактори підвищення соціально-економічної ефективності галузі скотарства*

* Джерело: розробки автора

Важливо сконцентрувати ресурси держави та бізнесу на передових наукових напрямках та інноваційних технологіях, що забезпечують підвищення конкурентоспроможності вітчизняного скотарства, прискорення темпів економічного та соціального зростання, освоєння перспективних ринкових ніш.

Підвищення соціально-економічної ефективності скотарства можливе лише за наявності належним чином організованої та ефективно функціонуючої інноваційної системи галузі, яка представляє собою сукупність взаємодіючих організацій - учасників процесу створення і освоєння нововведень з комплексним забезпеченням інноваційного процесу.

Досвід передових господарств країни свідчить, що впровадження у виробництво досягнень науки і техніки сприяє підтримці високого виробничого потенціалу, що, в свою чергу, забезпечує досягнення високого рівня соціально-економічної ефективності виробництва продукції скотарства.

Бібліографічний список: 1. Дацій О.І. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України / Дацій О.І. – К.: ННЦ ІАЕ, 2004. – 428с. 2. Кропивко М.Ф. Особливості формування регіональних агропромислових кластерів / Кропивко М.Ф., Д.І. Мазоренко, І.О. Белебега, В.В. Бакум // Економка АПК. – 2008. – № 10. – С. 7-15. 3. Верхоглядова Н.І. До питання про економічну сутність інноваційного розвитку / Н.І. Верхоглядова // Держава та регіони. – 2010. – № 6. – С. 266-268. 4. Єрмолаєва В.В. Особливості та проблеми інноваційного розвитку в Україні / В.В. Єрмолаєва // Держава та регіони. – 2010. – № 6. – С. 275-280. 5. Покотилова В.І. Ефективні системи управління інноваційними процесами / В.І. Покотило ва // Економіка АПК. – 2009. – № 5. – С. 42-48.

Е.В. Мазуренко. Инновационное обеспечение социально-экономической эффективности отрасли скотоводства.

Рассмотрены инновационные аспекты обеспечения социально-экономической эффективности отрасли скотоводства. Установлено, что повышение социально-экономической эффективности скотоводства происходит при наличии организованной и эффективной инновационной системы отрасли, которая охватывает широкий круг участников процесса создания и освоения нововведений с комплексным обеспечением инновационного процесса.

Для повышения социально-экономической эффективности отечественного скотоводства необходимо инновационное развитие, требующее технико-технологической переориентации производства продукции, повышение уровня квалификации работников отрасли, создание действующей инновационной инфраструктуры. В этих

обстоятельствах становится приоритетной концентрация ресурсов государства и бизнеса на передовых научных направлениях и инновационных технологиях, обеспечивающих повышение социально-экономической эффективности отечественного скотоводства, ускорение темпов экономического и социального роста, освоение перспективных рыночных ниш.

Ключевые слова: эффективность, скотоводство, инновации, инновационное развитие.

E.V. Mazurenko. Innovative maintenance of social and economic efficiency of cattle breeding industry.

Considered innovative aspects of the cattle industry socio-economic efficiency ensuring. It's established that the improvement of socio-economic efficiency of cattle breeding occurs in the presence of an organized and efficient innovation system of industry, which encompasses a broad range of stakeholders in the creation and development of innovations in providing integrated innovation process.

To improve the socio-economic efficiency of domestic cattle need innovative development, which requires technical and technological reorientation of production, increasing the level of qualifications of its personnel, the establishment of a functioning innovation infrastructure. In these circumstances becomes a priority concentration of resources of the state and business on advanced areas of scientific research and innovative technologies for improving the socio-economic efficiency of domestic cattle, the acceleration of economic and social growth, by development of promising market niches.

Among the innovative factors to improve the socio-economic efficiency of cattle can be identified: technological, biological, social, environmental and organizational-economic groups, among which are the priority of technological and biological factors that determine the choice of the breed of cattle, the complex of technical means for the implementation of innovative technological processes and influencing the level of socio-economic efficiency and competitiveness of production.

The action of certain groups and characterized of innovative factors in cattle, which contain different direction, should, as a rule, occur in the complex and direct communication.

The complex interaction of all these factors will contribute to the systematic improvement of efficiency in the industry.

Keywords: efficiency, cattle breeding, innovation, innovative development.

**О.В. Мазуренко, канд. екон. наук, провідний наук. співробітник
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»**

ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ГАЛУЗІ СКОТАРСТВА

Розглянуто інноваційні аспекти забезпечення соціально-економічної ефективності галузі скотарства. Встановлено, що для підвищення соціально-економічної ефективності скотарства відбувається за наявності організованої та ефективної інноваційної системи галузі, яка охоплює широке коло учасників процесу створення і освоєння нововведень з комплексним забезпеченням інноваційного процесу.

Для підвищення соціально-економічної ефективності вітчизняного скотарства необхідний інноваційний розвиток, який вимагає техніко-технологічної переорієнтації виробництва продукції, підвищення рівня кваліфікації працівників галузі, створення діючої інноваційної інфраструктури. У цих обставинах стає пріоритетною концентрація ресурсів держави та бізнесу на передових наукових напрямках та інноваційних технологіях, які забезпечують підвищення соціально-економічної ефективності вітчизняного скотарства, прискорення темпів економічного та соціального зростання, освоєння перспективних ринкових ніш.

Ключові слова: ефективність, скотарство, інновації, інноваційний розвиток.

Постановка проблеми. Завдяки впровадженню інновацій економічне зростання в розвинених країнах перетворилося на стійку тенденцію, що створило умови для значного підвищення рівня життя населення. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання оцінки внеску розвитку в забезпечення економічного зростання і виявлення механізму впливу інновацій на приріст обсягу виробництва з метою розробки раціональної стратегії реалізації інноваційного потенціалу для підвищення конкурентоспроможності економіки. В умовах української економіки освоєння досягнень науково-технічного прогресу і проведення грамотної технологічної та інноваційної політики розглядається як один з

найважливіших шляхів подолання кризи та нормалізації функціонування реального сектора економіки.

Аналіз останніх досліджень. Окремі аспекти впровадження інновацій у сільськогосподарське виробництво досліджували А.Ф. Бондаренко, А.Н. Бузні, О.Б. Бутнік-Сіверський, М.І. Кісіль, О.В. Крисальний, М.Ф. Кропивко, О.А. Лапко, М.І. Лобанов, П.М. Музика, П.Т. Саблук, М.А. Садиков, С.В. Шолудченко та інші науковці.

Мета дослідження. Розглянути інноваційні аспекти забезпечення соціально-економічної ефективності галузі скотарства.

Виклад основного матеріалу. Динамічний розвиток будь-якої соціально-економічної системи, у тому числі і сільського господарства, можливий лише на основі широкого впровадження інновацій, які є основним фактором, що впливає на якість відтворювальних процесів в галузі. Більшість науковців трактують інновації у сільському господарстві як постійно діючий процес вдосконалення техніки, технології, організації та управління виробництвом на основі досягнень науки з метою підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності виробленої продукції або послуг на внутрішньому та світовому ринках, забезпечення умов розширеного відтворення галузі та якісного економічного росту.

Інноваційний розвиток ґрунтується на постійному розширенні знань законів розвитку природи і суспільства. Його основою є наука, яка створює нові потенційні джерела для підвищення суспільної продуктивності праці і розвитку техніки. У свою чергу, потреби розвитку матеріального виробництва служать джерелом розвитку науки. Інноваційна діяльність є складною і багатофакторною, особливо в сільському господарстві, специфіка якого не дозволяє гарантувати швидку віддачу вкладених ресурсів, а високі виробничо-фінансові ризики, характерні для аграрної сфери, вимагають розробки адекватних механізмів державної підтримки фундаментальної і прикладної науки з орієнтацією на впровадження наукових розробок у сільське господарство.

Процес інноваційної діяльності складається з різних етапів і стадій: від зародження ідеї, проведення дослідження до розробки конкретного нововведення, апробації його і освоєння безпосередньо у виробництві на кожному окремо взятому підприємстві. Перед масовим поширенням і серійним випуском принципово нової техніки, використанням нових порід тварин та інших нововведень їх необхідно випробувати в реальних умовах роботи сільськогосподарського підприємства в тестовому режимі.

Даний етап необхідний для того, щоб найбільш достовірно визначити ефект і корисність конкретного нововведення і уникнути невдач на подальших етапах впровадження інноваційного продукту (рис. 1).

Всі етапи інноваційної діяльності в галузі скотарства вимагають значних фінансових і трудових витрат. Проте, якщо нововведення виправдає себе – буде отриманий соціально-економічний ефект у вигляді додаткового доходу, або економії витрат за рахунок оптимізації виробничого процесу. Інноваційний розвиток скотарства в значній мірі залежить від стану, розмірів і налагодженості впроваджувальної сфери, так як лише прямий зв'язок між науковими установами та безпосередньо сільськогосподарськими товаровиробниками, які займаються вирощуванням ВРХ та виробництвом молока, може забезпечити оперативність і високу ефективність.

Освоєння новітніх технологій сільськогосподарськими підприємствами поступово створює умови для прискорення інноваційного розвитку скотарства. При цьому у виробництві отримують певний ефект від освоєння інновацій, що виражається в додатковому виході продукції або скорочення питомих витрат.

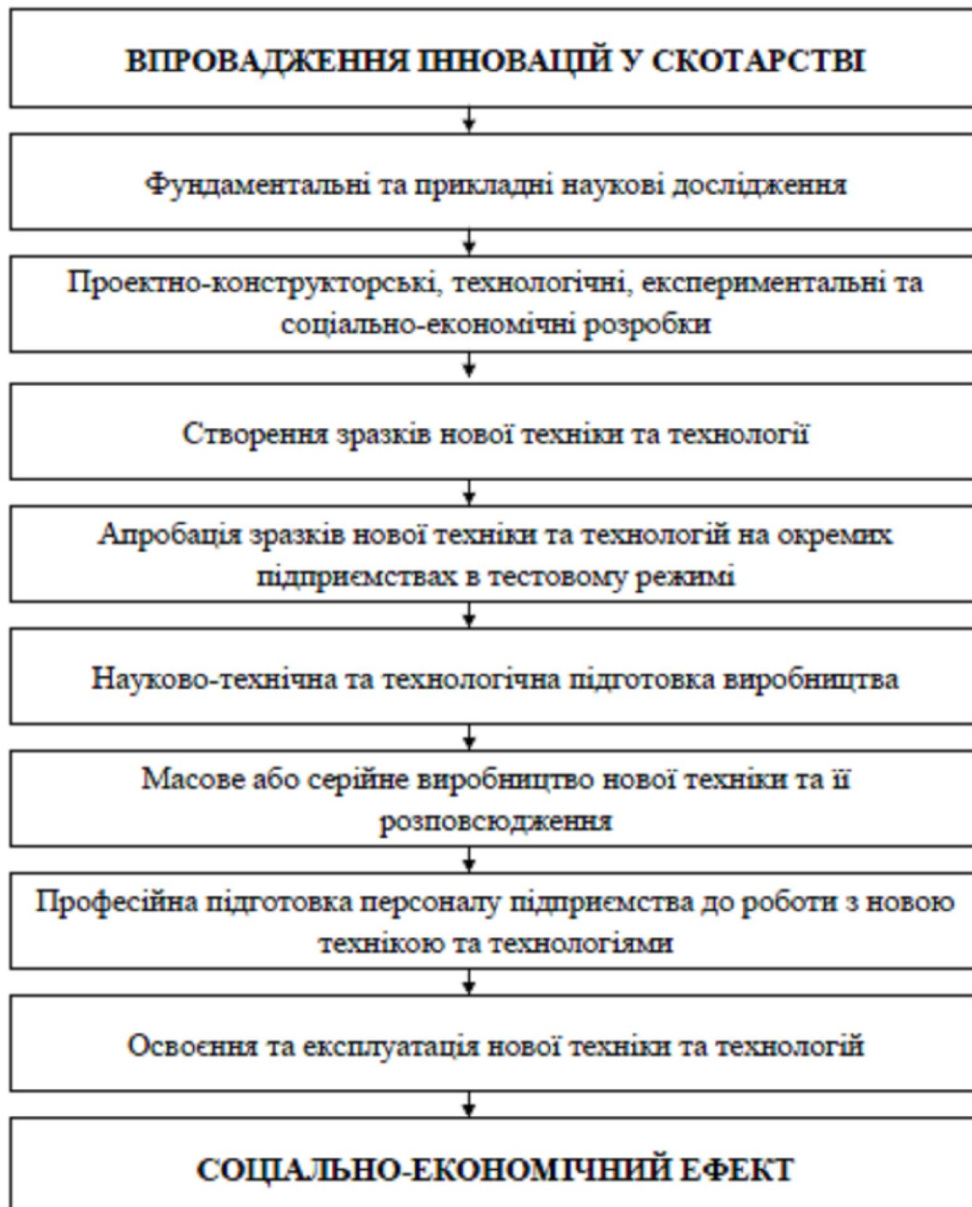

Рис. 1. Етапи розробки та впровадження інновацій у скотарстві*

* Джерело: розробки автора

В якості критеріїв ефективності впровадження інновацій у скотарстві можна розглядати: ступінь новизни розробки та її відповідність світовому рівню, збільшення обсягів виробництва, підвищення продуктивності праці, поліпшення якості та забезпечення екологічної безпеки продукції, зростання конкурентоспроможності та створення умов розширеного відтворення галузі. Важливо комплексно оцінювати всі складові економічного ефекту інноваційного розвитку, включаючи соціальну і екологічну складові.

Серед інноваційних факторів підвищення соціально-економічної ефективності скотарства можна виділити: техніко-технологічні, біологічні, соціальні, екологічні та організаційно-економічні групи (рис. 2), пріоритетними серед яких є техніко-технологічні та біологічні чинники, що визначають вибір породи ВРХ, комплексу технічних засобів для реалізації інноваційних технологічних процесів і впливають на рівень соціально-економічної ефективності та конкурентоспроможності виробництва продукції.

Дія визначених та охарактеризованих груп інноваційних факторів у скотарстві, які містять різні його напрямки, повинна, як правило, відбуватися в комплексі і безпосередньому зв'язку.

Комплексне взаємодія всіх зазначених чинників сприятиме планомірному підвищенню ефективності в галузі.

Успішна реалізація інноваційного підходу до підвищення соціально-економічної ефективності скотарства вимагає докорінного удосконалення управління науковою діяльністю в галузі в напрямку створення більш сприятливого інвестиційного клімату на основі раціонального поєднання державного фінансування науки з розвитком інноваційного підприємництва в галузі.

Висновки. Скотарство є важливою галуззю тваринництва, де виробляються незамінні та необхідні для людини продукти харчування. Скотарство забезпечує цілорічну зайнятість значної частини економічно активного сільського населення і, тим самим, сприяє збереженню сільських населених пунктів.

Однак сьогодні скотарство продовжує залишатися однією з найбільш депресивних галузей сільського господарства. Таке положення може серйозно загрожувати продовольчій безпеці країни, оскільки на даному етапі товаровиробники галузі не в змозі подолати імпортозалежність вітчизняного ринку молока та яловичини.

Для вирішення проблем підвищення соціально-економічної ефективності, вітчизняному скотарству потрібна техніко-технологічна переорієнтація виробництва, підвищення рівня кваліфікації працівників галузі, створення ефективної інноваційної інфраструктури, що неможливо без розвитку інноваційного розвитку.

Рис. 2. Інноваційні фактори підвищення соціально-економічної ефективності галузі скотарства*

* Джерело: розробки автора

Важливо сконцентрувати ресурси держави та бізнесу на передових наукових напрямках та інноваційних технологіях, що забезпечують підвищення конкурентоспроможності вітчизняного скотарства, прискорення темпів економічного та соціального зростання, освоєння перспективних ринкових ніш.

Підвищення соціально-економічної ефективності скотарства можливе лише за наявності належним чином організованої та ефективно функціонуючої інноваційної системи галузі, яка представляє собою сукупність взаємодіючих організацій - учасників процесу створення і освоєння нововведень з комплексним забезпеченням інноваційного процесу.

Досвід передових господарств країни свідчить, що впровадження у виробництво досягнень науки і техніки сприяє підтримці високого виробничого потенціалу, що, в свою чергу, забезпечує досягнення високого рівня соціально-економічної ефективності виробництва продукції скотарства.

Бібліографічний список: 1. Дацій О.І. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України / Дацій О.І. – К.: ННЦ ІАЕ, 2004. – 428с. 2. Кропивко М.Ф. Особливості формування регіональних агропромислових класторів / Кропивко М.Ф., Д.І. Мазоренко, І.О. Белебега, В.В. Бакум // Економка АПК. – 2008. – № 10. – С. 7-15. 3. Верхоглядова Н.І. До питання про економічну сутність інноваційного розвитку / Н.І. Верхоглядова // Держава та регіони. – 2010. – № 6. – С. 266-268. 4. Єрмолаєва В.В. Особливості та проблеми інноваційного розвитку в Україні / В.В. Єрмолаєва // Держава та регіони. – 2010. – № 6. – С. 275-280. 5. Покотилова В.І. Ефективні системи управління інноваційними процесами / В.І. Покотило ва // Економіка АПК. – 2009. – № 5. – С. 42-48.

Е.В. Мазуренко. Инновационное обеспечение социально-экономической эффективности отрасли скотоводства.

Рассмотрены инновационные аспекты обеспечения социально-экономической эффективности отрасли скотоводства. Установлено, что повышение социально-экономической эффективности скотоводства происходит при наличии организованной и эффективной инновационной системы отрасли, которая охватывает широкий круг участников процесса создания и освоения нововведений с комплексным обеспечением инновационного процесса.

Для повышения социально-экономической эффективности отечественного скотоводства необходимо инновационное развитие, требующее технико-технологической переориентации производства продукции, повышение уровня квалификации работников отрасли, создание действующей инновационной инфраструктуры. В этих

обстоятельствах становится приоритетной концентрация ресурсов государства и бизнеса на передовых научных направлениях и инновационных технологиях, обеспечивающих повышение социально-экономической эффективности отечественного скотоводства, ускорение темпов экономического и социального роста, освоение перспективных рыночных ниш.

Ключевые слова: эффективность, скотоводство, инновации, инновационное развитие.

E.V. Mazurenko. Innovative maintenance of social and economic efficiency of cattle breeding industry.

Considered innovative aspects of the cattle industry socio-economic efficiency ensuring. It's established that the improvement of socio-economic efficiency of cattle breeding occurs in the presence of an organized and efficient innovation system of industry, which encompasses a broad range of stakeholders in the creation and development of innovations in providing integrated innovation process.

To improve the socio-economic efficiency of domestic cattle need innovative development, which requires technical and technological reorientation of production, increasing the level of qualifications of its personnel, the establishment of a functioning innovation infrastructure. In these circumstances becomes a priority concentration of resources of the state and business on advanced areas of scientific research and innovative technologies for improving the socio-economic efficiency of domestic cattle, the acceleration of economic and social growth, by development of promising market niches.

Among the innovative factors to improve the socio-economic efficiency of cattle can be identified: technological, biological, social, environmental and organizational-economic groups, among which are the priority of technological and biological factors that determine the choice of the breed of cattle, the complex of technical means for the implementation of innovative technological processes and influencing the level of socio-economic efficiency and competitiveness of production.

The action of certain groups and characterized of innovative factors in cattle, which contain different direction, should, as a rule, occur in the complex and direct communication.

The complex interaction of all these factors will contribute to the systematic improvement of efficiency in the industry.

Keywords: efficiency, cattle breeding, innovation, innovative development.

